

AUSTMARKA
HISTORIELAG

10 ÅR

Jubileumsnummer

Nr. 35. November 1987.

FORORD

Hvis noen skulle ha savnet bladet i september, er forklaringen denne: Styret bestemte at vi skulle slå sammen sept.- og des.- nummeret og lage et større jubileumsnummer, det er det dere leser i nå.

Av jubileumsstoff har vi nå den første lille historikk om laget og bladet, og invitasjon til feiring i lagets eget hus, Smedhaugen. Merk dere etterlysning av pyntehåndklær!

Ellers skulle det være forholdsvis variert stoff denne gangen. Diktet Vaisila ble lest opp på utflukten laget hadde til Vais og andre finnesteder i 1986.

Dere vil finne overskriften "I manns minne" på et bidrag i dette bladet. Det uttrykket betyr at man forteller om seg selv, særlig sin egen barndom og ungdom. Uttrykket er hentet fra de to konkurransene som Nasjonalforeningen for Folkehelsen har arrangert i samarbeid med etnologi- og folkeminneforskere. Eldre mennesker har sendt inn sine bidrag, og resultatet er blitt flere bøker. I høst er det kommet en bok, "Hedmark i nær fortid", som er et redigert utvalg av slike bidrag. Laget vårt er representert ved Martin Åberg, og første del av hans besvarelse er tatt med i bladet nå, resten kommer senere.

Her får man historie fra folks hverdag, og her kan alle yte sitt bidrag. Send en beretning, stor eller liten, om deg selv. "I manns minne" bør kunne bli en fast spalte i bladet.

Innbetalingskort for kontingent for 1988 følger vedlagt. Det koster fortsatt bare 30 kr året.

Finn Åberg.

TI ÅR

Da Austmarka Historielag ble stiftet for 10 år siden, ble skrittet tatt for å dekke et stort behov i bygda. Til da var svært lite gjort for å ta vare på kulturhistoriske verdier, og initiativtakerne har all ære av tiltaket. I første rekke var det Åge Sørmoen og Rolf Amundsen som gikk i bresjen.

Det var mange oppgaver å ta fatt på, i vedtektene står nemlig:

1.

Austmarka Historielag har til formål å verne om kulturminnene på Austmarka og spre kunnskaper om bygdas historie.

2.

Laget setter seg som oppgaver:

a. Samle sagn, bygdekunst, stedsnavn og all slags muntlig tradisjon om liv og arbeid, sed og skikk i eldre tider.

b. Samle og arkivere alle slags skriftlige kilder som berører livet i bygda i tidligere tider.

c. Registrere og verne om materielle ting av historisk verdi.

d. Å ta vare på bygdedialekten og samle ord og uttrykk fra eldre tider.

Tar vi utgangspunkt i vedtektene ser vi at noen mål er nådd, noen er i ferd med å fullføres mens andre ligger langt inn i framtida. Det er vel slik et historielag bør fungere. Det skal ta vare på og verne om det som har kulturhistorisk verdi både fra fortida og nåtida. Hvert tiår er interessant når en tenker på at nåtida en gang blir fortid.

Det som er utført og hva som arbeides med, vil Åge presentere i sitt innlegg. Jeg vil gjerne ta med at det er noen ildsjeler som har stått for det meste som er utført. Vi har Finn Åberg som sørger for at medlemsbladet kommer ut, og til nå har han vært ansvarlig for de 35 utgavene som er utgitt. I medlemsbladet finnes mye stoff som oppfyller målsettingene i vedtektene.

Finn har dessuten utført et omfattende arbeid når det gjelder bygdedialekter og dialektprøver, noe også Åge har arbeidet en del med. Det kan videre nevnes at Finn har registrert en mengde gamle stedsnavn på Austmarka. Rolf har også vært en del engasjert i dette arbeidet.

Åge vil jeg også fremheve som en alltid interessert og engasjert person. Han er lagets turoperatør og altnuligmann med ideer og forbindelser.

Det er videre fristende å ta med bidragsyttere til medlemsbladet gjennom alle år, nemlig: Martin Åberg, Oskar Eng, Rudolf Bråten og Ole Torp.

Som formann vil jeg rette en varm takk til alle - nevnte og unevnte - for innsatsen i laget i disse ti åra.

Ser vi framover, er det mer en nok å ta fatt på. Jeg håper flere av våre sambygninger vil slutte opp om laget og bidra hver på sitt område til at det blir et aktivt og meningsfylt lagsarbeid til beste for bygda også i de neste ti åra.

Oddvar.

10 ÅR SIDEN HISTORIELAGET BLE STIFTET

Den 20. november 1977 ble Austmarka Historielag stiftet. Det betyr at vi i år kan markere et lite jubileum. Dette skal skje på Smedhaugen søndag 22. november kl. 14.00 - 17.00. Der blir det åpent hus med utstilling og servering.

Tilbakeblikk på lagets virksomhet.

På stiftelsesmøtet var Andreas Thorsen med og fortalte fra bygda i gamle dager. Han avsluttet med en henstilling til oss: Ta vare på Smedhaugen!

Og siden den gang for 10 år siden har huset på Smedhaugen stått sentralt i lagets arbeid. Vi har fått i stand en gunstig leiekontrakt med eieren, Ola Bottilsrud, og restaureringsarbeidet er kommet såpass i gang at vi kan ta huset i bruk. Men mye arbeid gjenstår ennå på Smedhaugen.

Historielaget har hele tiden engasjert seg i å bevare verneverdige hus i bygda. Likevel har verdifull bebyggelse gått til grunne på grunn av forfall eller riving det siste tiåret. Men på Varaldskogen har vi medvirket til at plassen Kvåho blir bevart - likeledes flere hus på Nordgarden. Og vi vil fortsette å arbeide for at Holmen mølle blir satt i stand.

Historielaget fikk sin "ilddåp" like etter stiftelsen. Skogsarbeiderdagene på Austmarka skulle arrangeres sommeren 1978, og laget ble innblandet på flere områder. Vi laget et hefte om bygdas historie og tok spesielt for oss skogsarbeiderkonflikten 1927-28. Skogsarbeiderdagene var et gigantarrangement, og historielaget var med på det meste. Vi kan nevne kølamile, tjærebrenning og spellflåta, samt omvisning ved Sikåa og bilde- og avisklippstilling. Bortsett fra skogsarbeiderdagene har ikke laget hatt så mange oppdrag for andre. Det eneste jeg kommer på er Austmarka Samvirkelags 60-årsberetning i 1979.

